

บทวิจารณ์หนังสือ

หนังสือโลกทัศน์ของคนลาวจากภาคใต้

พระปลัดอภิเชษฐ์ สุภทรวาทी

ผู้เขียน: ศิริพัชร์ ฌานเชาว์วรรณ,

มิ่ง ต้นดา เตง

สำนักพิมพ์: บริษัท ดาวเงินการพิมพ์

ครั้งที่พิมพ์: พิมพ์ครั้งที่ 1

ปีที่พิมพ์: พ.ศ.2557

จำนวนหน้า: 225 หน้า

ISBN: 978-61-6790-21-66

บทวิจารณ์: พระปลัดอภิเชษฐ์ สุภทรวาทी

บทนำ

หนังสือ **โลกทัศน์ของคนลาวจากภาคใต้** เล่มนี้ เป็นหนึ่งในหนังสือภายใต้แผนงานวิจัย “โลกทัศน์ของอาเซียนจากภาคใต้” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากเงินงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยนเรศวร ปี พ.ศ.2556 หัวหน้าโครงการวิจัยคือ รศ.ดร.สุภาพร คงศิริรัตน์ ได้ศึกษาวิจัย เอกสารจากหนังสือต้นฉบับภาษาลาวจำนวน 8 เรื่อง ดังนี้

1. กาบปุสสอนหลานและหลานสอนปุ
2. คติคำสอน
3. คำบูรณ
4. คำพะหยาสุภาสิต
5. คำสุพาสิตพื้นเมืองลาว
6. พะหยาล้านช้าง
7. วันนะคะดีบูรณลาว พะหยาย่อย
8. สุพาสิตบูรณลาว

โดยแบ่งแนวทางการศึกษาตามกรอบแนวคิด 3 ด้าน ได้แก่ โลกทัศน์ต่อมนุษย์ โลกทัศน์ต่อธรรมชาติและโลกทัศน์ต่อสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าโลกทัศน์ที่สะท้อนผ่านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนาและประเพณีของชาวลาวนั้นได้รับอิทธิพลมาจาก “ฮีด 12 และคอง 14” อันเปรียบเสมือนเข้าหลอมและแสดงถึงภูมิหลังอันทรงคุณค่าของประวัติศาสตร์ลาว

จากการศึกษา ผู้วิจัยได้เห็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนลาวตั้งแต่ระดับเล็กๆ จากครอบครัว หมู่บ้าน สังคมสู่ระดับประเทศ จนกลายเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของคนลาว คือ ความผูกพันในครอบครัว การทำมาหาเลี้ยงชีพ การมีคู่ครอง และการปกครองกระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ก็ยังได้บรรจุสุภาชิตลาวไว้ในแบบเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาด้วย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าคนลาวยังคงยึดมั่นและถือปฏิบัติตามสุภาชิตลาวอยู่แม้ในปัจจุบัน

บทที่ 2 ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผู้วิจัยได้นำเสนอประวัติศาสตร์ลาวเป็นสองส่วนชัดเจนทั้งในปัจจุบัน คือ ที่ตั้งอาณาเขต ภูมิอากาศ สังคมประชากร ศาสนา การเมืองการปกครองสถาบันการเมืองของ สปป.ลาว เศรษฐกิจ และสมัยอดีต ได้แก่ ประวัติศาสตร์ลาวยุคก่อนประวัติศาสตร์ พงศาวดารล้านช้าง ยุคอาณาจักรล้านช้าง ยุคอาณานิคม และยุคจินตนาการใหม่

บทที่ 3 โลกทัศน์ต่อมนุษย์

ในบทนี้ ผู้วิจัยสะท้อนปฏิสัมพันธ์ของคนลาวที่มีต่อมนุษย์จากภาชิตลาว จำแนกออกเป็น 11 ประเภท คือ โลกทัศน์ที่มีต่อเพศสภาพ โลกทัศน์ต่อบุคคลตามสภาพของวัย โลกทัศน์ต่อระบบครอบครัวและเครือญาติ โลกทัศน์ต่อชาติตระกูลและวงศ์ตระกูล โลกทัศน์ต่อการแต่งงาน โลกทัศน์ต่อการดำเนินชีวิต โลกทัศน์ต่อจิตใจ อารมณ์และความรู้สึก โลกทัศน์ต่อการศึกษา โลกทัศน์ต่อเศรษฐกิจ โลกทัศน์ต่อสังคม และโลกทัศน์ต่อชาติบ้านเมือง

โลกทัศน์ต่อมนุษย์ของคนลาวที่สะท้อนผ่านภาชิตลาวที่ศึกษาตามแนวคิดทั้ง 11 ประการข้างต้นนั้น ทำให้เราเห็นโลกทัศน์ของคนลาวต่อระบบสังคมในครอบครัว เครือญาติจากระดับเล็กๆ ไปถึงระดับที่ใหญ่ขึ้นได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นอิทธิพลของ “ฮีดและคอง” ที่เป็นตัวกำหนดบทบาทและหน้าที่ของคนลาวมาตั้งแต่อดีต ผู้วิจัยได้อ้างผลการศึกษาของเพชร สาคกร สมพงษ์ บุตรชั้น ที่กล่าวถึงความสำคัญของฮีดคองว่าเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมและพัฒนาเป็นบรรทัดฐานของสังคมที่จะต้องรับรู้และประพฤติร่วมกัน

บทที่ 4 โลกทัศน์ต่อธรรมชาติ

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนลาวที่ใช้ชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ รู้จักเรียนรู้ปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ ไม่ว่าจะป็นดินฟ้าอากาศหรือสัตว์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนลาวกับข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักของคนลาว เนื่องจากสังคมนาเป็นสังคมนาเกษตรกรรม การพึ่งพาและเกื้อกูลธรรมชาติก่อให้เกิดประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม

ในท้ายสรุปของบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอให้เห็นถึงโลกทัศน์ของคนลาวที่มีต่อภัยธรรมชาติ โดยระบุว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และธรรมชาติมักจะถูกทำลายจากน้ำมือของมนุษย์ เช่นนั่นเอง มนุษย์จึงควรจะต้องรักและเคารพธรรมชาติ เพื่อป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เพราะเมื่อใดที่ธรรมชาติถูกทำลายจนเสียสมดุล ย่อมเป็นเหตุให้เกิดภัยพิบัติร้ายแรงตามมา

บทที่ 5 โลกทัศน์ต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ

บทนี้ แบ่งขอบเขตการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ โลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อศาสนา โลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ และโลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อวัฒนธรรม

โลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อศาสนา

ศาสนานับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งต่อโลกทัศน์ของชาวลาว คนลาวเชื่อว่า หากมนุษย์ไม่มีศาสนาโลกนี้จะเกิดความวุ่นวาย และสังคมนาจะเสื่อมลงตามลำดับ โลกทัศน์ทางศาสนาของชาวลาวล้วนได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา เช่น เรื่องกฎแห่งกรรม ความดีความชั่ว เรื่องอนิจจัง เรื่องการเวียนว่ายตายเกิด เรื่องนิพพาน เรื่องความสุข

คนลาวนั้นนับศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้น รากฐานในการดำเนินชีวิตของคนลาวจึงสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง การใช้ชีวิตให้มีความสุข การทำความดีเพื่อตัวเองและสังคมนา และเป้าหมายสูงสุดของชีวิตเพื่อความสุขสูงสุด คือ การปฏิบัติตนให้เข้าถึงนิพพาน ดังนั้น จึงสามารถแบ่งโลกทัศน์การดำเนินชีวิตของคนลาวต่อศาสนาได้สองประการ คือ การดำเนินชีวิตตาแบบทางโลก (โลกียะ) และการดำเนินชีวิตทางธรรม (โลกุตระ) นั่นเอง

โลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ

คนลาวเชื่อเรื่องผี ซึ่งสะท้อนผ่านประเพณีของคนลาวอย่างชัดเจน ทั้งนี้ผีหรือเทวดาที่คนลาวนับถือต่างมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คน เช่น ความเชื่อเรื่องผีสามนางไม้

ความคิดนี้ยังปรากฏในตำนานกำเนิดชาติลาวว่า บรรพบุรุษของชาวลาวนั้นสืบเชื้อสายมาจากขุนบุลมซึ่งเป็นบุตรของพญาแถน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาตินี้ เป็นการผสมผสานกันระหว่างพระพุทธศาสนา และความเชื่อดั้งเดิมของชนชาติลาวที่มีอยู่ก่อนที่จะได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนา

โลกทัศน์ที่บุคคลมีต่อวัฒนธรรม

ฮีดและคองมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนลาว เพราะเป็นตัวกำหนดสถานะ และบทบาทที่บุคคลนั้นๆ พึ่งปฏิบัติต่อสังคมโดยตรง เช่น หากบุคคลนั้นเป็นพระก็จะมีข้อปฏิบัติที่แตกต่างออกไปจากคฤหัสถ์ การปฏิบัติตนของผู้หญิง เป็นต้น การประพฤติผิดตามฮีดและคองที่กำหนดไว้นั้น เป็นความผิดและมีลงโทษหนักเบาขึ้นอยู่กับความผิดหนักเบาที่กระทำลงไป

อาจกล่าวได้ว่า ฮีดและคองเป็นตัวสะท้อนอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของคนลาวด้วยว่า ข้อปฏิบัตินี้ยังมีการยึดถือปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน และคนลาวใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยทำให้สังคมเป็นปรกติสุข

บทที่ 6 สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาลोकทัศน์ของคนลาวที่ปรากฏในภาษิตลาวจำนวน 8 เรื่อง โดยแบ่งกรอบการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านโลกทัศน์ต่อมนุษย์ โลกทัศน์ต่อธรรมชาติ และโลกทัศน์ต่อสิ่งที่เหนือธรรมชาติ พบว่า โลกทัศน์ของคนลาวนั้นเป็นผลมาจากการนำประสบการณ์สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมความเชื่อฮีด-คอง ซึ่งเป็นจารีตดั้งเดิม ตำนาน ประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง ตลอดจนนโยบายรัฐบาลมาหลอมรวมเป็นโลกทัศน์ชาวลาว

หนังสือเล่มนี้เป็นผลงานวิจัยที่รวบรวมองค์ความรู้ที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านได้เรียนรู้วัฒนธรรมและเห็นภาพความเป็นลาวได้อย่างชัดเจน ด้วยว่าผู้ศึกษาวิจัยได้มุ่งศึกษาเอกสารและหลักฐานที่เป็นเสมือนหัวใจของจิตวิญญาณของคนลาว กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ภาษิตเป็นมรดกที่ตกผลึกแล้ว และทุกชนชาติต่างมีภาษิตของตัวเอง ผู้เขียนคิดว่าหากผู้อ่านหวังจะนำไปศึกษาเพื่อพัฒนาเพิ่มเติมในการเข้าถึง เข้าใจวัฒนธรรมและความคิดของประเทศใดประเทศหนึ่งในภูมิภาคอาเซียน หนังสือการศึกษาโลกทัศน์ของคนลาวเล่มนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความเป็นลาวได้อย่างชัดเจนขึ้น